

Motion till riksdagen 2011/12:Ju11

av Morgan Johansson m.fl. (S)
med anledning av skr. 2011/12:73

Ansvar och engagemang – en nationell strategi mot terrorism

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en mer heltäckande analys av orsaker och riskfaktorer bakom extremism och terrorism.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en handlingsplan med konkreta förslag på åtgärder som förebygger och förhindrar terrorism.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den allt mer ökande polariseringen i samhället.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förstärka kampen mot organiserad brottslighet och terrorism genom en nationell spetsorganisation (Reko).
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höjt straff för grovt vapenbrott.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra det möjligt att telefonavlyssna dem som misstänks för grovt vapenbrott.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge tullen i uppdrag att prioritera vapensmuggling.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge tullen möjlighet att kontrollera identiteten på personer som tas ut för tullkontroll.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att öka insynen i Säpo och för att förstärka rättssäkerheten.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en nationell samordnare i det brottsförebyggande arbetet.

Fel! Okänt namn på

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge tullen befogenhet att utföra tullkontroll i samma utsträckning vid utrikes paketterterminaler som vid s.k. postutväxlingskontor.

Motivering

Regeringen redovisar genom skrivelsen Ansvar och engagemang – en nationell strategi mot terrorism, sin strategi mot att förebygga och förhindra terrorism samt förbereda samhället i det fall terroristattentat ändå inträffar. Att det finns behov av en nationell strategi mot terrorism är uppenbart. Terrorhoten mot Sverige har de senaste åren ökat, hotbilden och förmågan har förändrats. Skrivelsen pekar på det faktum att flera utförda eller avbrutna attentat planerats och utförts av personer som agerat på egen hand. Detta faktum gör hotbilden mer komplex och svårbedömd. Förberedelser till terrorbrott kan vara svåra att upptäcka, och det utvecklas ständigt nya mönster. Därför är det viktigt att myndigheter som har till uppgift att förebygga och upptäcka grov brottslighet arbetar på flera plan.

För att nå framgång med en strategi mot terrorism krävs en grundlig samhällsanalys som tar ett brett perspektiv. En av de viktigaste åtgärderna för att bekämpa terrorismen är att fokusera på orsakerna till att människor väljer en extremistisk bana där våld används som metod för att nå politiska mål. Säkerhetspolisen pekade förra året i en rapport ut att den ökade polariseringen i samhället utgör ett hot inför framtiden när det gäller extremism. I denna del är regeringens analys bristfällig. Sålunda saknas även målsättningar och åtgärder för att bryta en sådan polarisering.

En strategi mot terrorism borde givetvis även kompletteras med en handlingsplan där en rad åtgärder preciseras. I stora delar är skrivelsen i stället en beskrivning av det befintliga skydd som finns i dagsläget både på nationellt och internationellt plan. Vi ställer oss bakom skrivelsen i dessa delar, men menar att det även saknas konkreta skarpa förslag på åtgärder som krävs för att bekämpa terrorismen effektivare.

Som en viktig del i det förebyggande arbetet mot terrorism ingår att minska enskilda och grupperns vilja att begå eller stödja terroristbrottslighet. Vår grundsyn är att väldigt få människor under normala omständigheter väljer att bli kriminella eller våldsbejakande extremister. Däremot är det alltför många som upplever att de inte är en önskvärd del av samhället och därför väljer att vända sig från det på olika sätt. Under flera år har utvecklingen i vårt samhälle för alltför stora grupper gått åt fel håll. Vi kan se ökande klyftor i samhället där ojämlikheten har ökat. EU:s fattigdomsmått visar att den relativa barnfattigdomen ökat kraftigt under senare år. Totalt lever 220 000 barn i Sverige i dag enligt Rädda Barnens definition i fattiga familjer. Arbetslösheten i utsatta områden är mycket hög, inte minst hos unga. Siffror visar att över 100 000 ungdomar mellan 15 och 25 år varken går i skolan eller har arbete. Antalet långtidsarbetslösa ungdomar ökar. En ökad segregation har skett, inte

minst i boendet. Nedmonteringen av de sociala skyddsnäten slår hårdast mot de individer som har en låg utbildningsnivå och är arbetslösa. Utbildningssystemet där utbildningsnivå, betygens betydelse och den klassegregering som där skapas genom olika utbildningsnivåer som låser in individer är nyckelfaktorer. Detta leder till att fler och fler upplever ett utanförskap i samhället och att de är diskriminerade. Denna utveckling leder fram till en ökande rekryteringsbas för all sorts kriminalitet och självklart även den våldsbejakande extremismen. För att komma till rätta med problemen med våldsbejakande extremism måste alltså det förebyggande arbetet i form av att skapa ett samhälle med ökad integration och minskade sociala spänningar inta en central position.

Detta är knappast någon nyhet, och det finns redan en bred kunskap kring dessa förhållanden som regeringen blundar för. Den sociala marginaliseringen av människor är en starkt bidragande del till radikaliseringsprocessen som leder till extremism. Säkerhetspolisens rapport från förra året pekade, som tidigare sagts, ut att den ökade polariseringen i samhället som fastställer utanförskap är ett hot inför framtiden.

Det är alltså oerhört viktigt att regeringen agerar kraftfullt mot de ökande klyftorna i samhället och mot massarbetslösheten som gör att människor hamnar i utanförskap. Människor måste komma ut i arbete och egen försörjning. Fattigdomen måste bekämpas, den slår hårt mot barnen. Det ska råda nolltolerans mot barnfattigdom i vårt land. Vi har därför föreslagit omfattande investeringar i jobb, vuxenutbildning och högskoleutbildning för unga. Dessutom vill vi effektivisera valideringen av yrkeskunskaper och skapa fler platser för arbetspraktik och grundläggande utbildning. Fler måste även ges möjlighet att kunna arbeta på heltid. Vi vill rusta upp miljonprogramsfastigheterna genom en modell med statliga lånegarantier med en särskild prioritering för områden med hög arbetslöshet för att nämna något.

Vi efterlyser därför konkreta åtgärder från regeringen på dessa områden för att minska klyftorna i samhället som skapar en allt ökande polarisering i samhället som är en grogrund för extremism.

Andra konkreta åtgärder som regeringen borde ha tagit med i åtgärdslistan för att bekämpa terrorism och extremism redovisar vi nedan.

Det finns tydliga kopplingar mellan terrorism och den grova organiserade brottsligheten eftersom terrorism inte sällan finansieras genom andra brott som knark, rån och kidnappningar. För att stärka kampen mot den organiserade brottsligheten vill vi slå ihop Rikskriminalpolisen, Säkerhetspolisen och Ekobrottsmyndigheten till en nationell spetsorganisation med namnet Polisens riksorganisation mot ekonomisk och organiserad brottslighet (Reko). Det innebär att kopplingen mellan terrorism och organiserad brottslighet skärps. Det finns ingen anledning att tre organisationer arbetar mot samma verksamhet.

Dessutom vill vi öka de centrala resurserna till Rikskriminalpolisen.

Vi behöver också en lagstiftning som ger polisen möjlighet att kunna arbeta med infiltration under rättssäkra former.

I skrivelsen pekar regeringen på att man kan komma att överväga åtgärder för att undanröja hinder för en effektiv och modern myndighetssamverkan.

Fel! Okänt namn på

Det som avses är att byta information mellan de tre myndigheterna som finns representerade i NCT (Must, FRA och Säpo) och som framfört behov av en sådan förbättring. Vi menar att det är viktigt att man tar hänsyn till både rätts-säkerhets- och integritetsaspekter vid ett sådant utökat informationsutbyte. I en lagrådsremiss som regeringen lämnat nyligen, och som vi socialdemokra-ter står bakom, ges både Rikskriminalpolisen och Säpo tillgång till att inrikta signalspaning vid FRA. För att öka insynen i Säpo och förstärka rättssäker-heten menar vi socialdemokrater att det bör övervägas om en ökad parlamen-tarisk insyn i Säpo behövs. Det skulle kunna handla om ett insynsråd. Vi ser även framför oss att det behövs någon fristående tillsyn över polisen.

Regeringen pekar även i sin skrivelse på att de har stärkt vapenkontrollen i landet. Vi menar att det som gjorts är nödvändigt, men otillräckligt. Vi vill se höjt straff för grovt vapenbrott och göra det möjligt att telefonavlyssna dem som misstänks för grovt vapenbrott. Det är även nödvändigt att ge tullen i uppdrag att prioritera vapensmuggling och ge tullen möjlighet att kontrollera identiteten på personer som tas ut för tullkontroll. Det bör även ges befogen-het att utföra tullkontroll i samma utsträckning vid utrikes paketterminaler som vid s.k. postutväxlingskontor.

Inom det förebyggande området finns det också ett antal konkreta förslag som regeringen borde genomföra. Vi föreslår att regeringen inrättar en nationell samordnare i det brottsförebyggande arbetet.

De senaste åren har det bildats olika samverkansmodeller i det brottsföre-byggande arbetet. De flesta kommuner har brottsförebyggande råd, och sam-verkansavtal mellan polis och kommuner har växt fram. Några regioner har samverkan på länsnivå genom s.k. samhällsråd där en rad olika myndigheter medverkar. Men för att samverkan ska vara effektiv krävs det beslutskraft. Det innebär att det gemensamma målet att förebygga och motverka kriminali-tet måste vara minst lika styrande som de enskilda aktörernas egna mål, an-nars tenderar samverkan att komma i andra hand.

En nationell samordnare skulle bl.a. få i uppdrag att driva på och koordi-nera det brottsförebyggande arbetet lokalt, regionalt och nationellt. Det finns stor kunskap om vilka insatser som krävs för detta, både i kommuner, organi-sationer och hos många myndigheter, inte minst hos Brottsförebyggande rådet (Brå). Men det behövs någon som kan se över myndighetsgränserna och framför allt kan utvärdera och föreslå förbättringar i hur det brottsförebyg-gande arbetet genomförs. Det kan handla om resurstillskott eller att verka för att strukturer och lagstiftning som hindrar eller försvårar samverkan motver-kas. Det skulle även kunna tas fram nationella styrande och mätbara mål som tar sikte på en rad variabler som har betydelse för ett framgångsrikt brotts-förebyggande arbete. Vi vet t.ex. att arbetslöshet, fattigdom, segregation, trångboddhet, resurssvaga skolor och bristande barn- och psykiatrivård har betydelse och ökar risken för att unga hamnar i kriminalitet.

Med det stora antalet poliser som tillkommit under de senaste åren finns goda förutsättningar för polisen att arbeta förebyggande ute i samhället. En viktig del i det brottsförebyggande arbetet handlar om att skapa bryggor mel-lan skola, socialtjänst, polis, fritidsverksamheter och familjer. Ett nära samar-

Fel! Okänt namn på

bete här visar resultat där det fungerar runt om i landet. En bra åtgärd för att lösa detta är att lokal polis knyts till varje skola, en s.k. kontaktpolis.

Poliserna ska arbeta både brottsförebyggande, genom att åka ut och hålla informationer, men också delta i andra aktiviteter på skolan. Polisen ska sprida kunskap, bygga förtroende och relationer – varje kille och tjej från 6-årsverksamhet till sista året på gymnasiet, samt deras föräldrar, ska veta vem som är deras kontaktpolis. Det ska stå på varje anslagstavla på samma sätt som man informeras om vem som är skolsköterska och skolkurator m.m. Dessa poliser ska också vara de som i efterhand utreder incidenter och händelser som inträffade i och kring skolan. Kontaktpoliserna ska samverka med fritidsgårdar och skolbarnomsorg och vara kontaktpersoner hos kommunerna.

Det krävs även åtgärder för att motverka extremism i fängelsemiljö och inte minst se till att återanpassning sker när intagna ska återgå i samhället efter anstaltstiden. För att stödja dem som lämnar fängelset och få dem att bryta med sin gamla, kriminella miljö har vi föreslagit att en särskild utslussningspeng utreds. Det är viktigt att kommunerna har en god beredskap för att kunna erbjuda bostad, utbildning, stöd och vård som behövs efter frigivandet. För att underlätta kommunernas möjlighet till detta menar vi att det bör utredas hur alla de resurser som finns inom missbrukarvården, socialtjänsten, Arbetsförmedlingen etc. kan samordnas på ett bättre sätt för att ge varje enskild individ ett relevant stöd i samband med frigivningen med en s.k. utslussningspeng. Tanken är att staten ska kunna stå för en del av kostnaden. I de grupper som ägnar sig åt våldsbejakande extremism är det mycket viktigt att bryta gamla mönster och förhindra den återrekrytering till kriminalitet som ett avtjänat fängelsestraff lätt kan innebära. Det är viktigt att Kriminalvården arbetar för att motverka radikaliserings i fängelsemiljöer.

Det här är ingen uttömmande lista på åtgärder. Men det är åtgärder som utgår från en samhällsanalys och som skapar en betydligt mer heltäckande väv av åtgärder för att minska den våldsbejakande extremismen och bekämpa terrorism än de åtgärder regeringen tar fram i sin skrivelse.

Stockholm den 28 februari 2012

Morgan Johansson (S)

Kerstin Haglö (S)

Elin Lundgren (S)

Arhe Hamednaca (S)

Christer Adelsbo (S)

Anna Wallén (S)

Mattias Jonsson (S)